

SÁRI GÓTH

GAARNE leen ik 't oor aan het vereerend verzoek mij door de uitgevers Bosch & Keuning gedaan, om in het Jubileum-boek een woord van inleiding te wijden aan de artiste, die met een tiental reproducties van haar kinderportretten dit boek illustreert.

Ik doe dit niet alleen, omdat Sári Góth (spreek uit Sjari) sinds 1918 bij ons een vriendin van den huize was, maar veel meer, omdat juist de kinderportretten, dat deel van haar werk is, dat mij zoo uitermate bekoort en waarin zij m.i. haar genre heeft gevonden.

Sári Góth werd uit Hongaarsche ouders te Weenen geboren. Zij groeide op in de sfeer van het atelier, waar het kunstzinnige meisje reeds heel jong den invloed van haar vader, den schilder Maurice Góth, onderging.

Toen zij ongeveer 3 à 4 jaar oud was, werd zij het meest geliefde model van haar vader. Zij moest telkens weer voor hem poseeren.

De eindelooze repetitie van het stilzitten werd de kleine peuter, die levendig en bedrijvig van aard was, vaak wat te machtig. Onverhoeds strekte zij ongeduldige armpjes en beentjes uit — òf, als deze bewegingen door vaders wilskracht in bedwang werden gehouden, riep zij stillekens haar vriendje, den kleinen Klaas Vaak, te hulp. Die kwam dan ongemerkt binnensluipen, sloot Sári's oogjes toe en voerde haar al droomend door sprookjesland. Dáár kon zij huppelen en springen naar hartelust door mooie tuinen vol bonte kleurenmengeling door bloemenschat. Daar waren poppen om mee te spelen. En ook kleine meisjes en jongetjes, die haar vriendinnetjes en vriendjes werden — — —

Maar op deze wijze kon vader Góth niet werken! Sári werd wakker geschud en gezegd: Sárilief, wakker blijven kindje! Als

vader je geschilderd heeft, dan gaan wij saampjes de schilderij verkoopen en voor het geld, dat wij krijgen, kan vader voor Sári weer lekker eten koopen. Daarmede werd nieuwe moed gewonnen en het kleine meisje zat weer langen tijd stilletjes te kijken.

Op zekeren dag kwam een zeer arme man aan het atelier aankloppen, met fluweelen bedelstem het schrale van zijn bestaan voordragend, in de hoop met de tragiek zijner omstandigheden geld te verdienen, daar dit hem op geen andere wijze mogelijk bleek.

Vader Góth, die een zeer gevoelig hart had, werd weldra geroerd en vroeg moeder Góth dezen bedelaar een maaltijd te bereiden om zijn honger te stillen.

De kleine Sári luisterde naar dit gesprek. En daar zij dacht, dat *alle* menschen konden schilderen, vroeg zij met een hoog stemmetje: „Vadertje, waarom gaat die man niet schilderen, dan kan hij toch ook zijn schilderijtjes verkoopen net als u, en geld krijgen om lekker eten te koopen.”

Toen de kleine Sári ongeveer zeven jaar oud was, begon haar vader haar mee te nemen naar tentoonstellingen. Alvorens een zaal te verlaten, moest zij op vaders verzoek aanwijzen welke schilderij zij het mooiste vond. Even aandachtig rondkijken en dan opeens kwam de kleine wijsvinger voor den dag en die wees in de richting, waar naar 't oordeel van de kleine jury het beste werk geleverd was.

Hoe trotsch was het kind, als zij dan van haar vader een *welverdiend pluimpje kreeg, omdat zij heusch het mooiste schilderij had aangewezen!*

Vijf jaar later begon Sári kleine houten doosjes te beschilderen, zooals men dit genre in Hongarije aantreft, met eigen motieven. Toen het eerste doosje klaar was, mocht zij dit verkoopen. Een gulden was de winst! En voor die eene gulden mocht zij een harte-wensch gaan vervullen. Kind als zij nog was, had zij wel honderd

wensen, waarvoor zij die ééne gulden zou willen besteden. Van die alle won het de allerliefste aller wensen: een doos met gekleurde potlooden, om te kunnen kleuren al wat zij teekende. Daarmede kwam zij dan ook op zekeren dag thuis en begon haar studie met kinderlijken ernst op zeer primitieve wijze.

In 1910 vinden wij de familie Góth te Heeze (N.B.), waar Maurice Góth zich met vrouw en dochter nederzette, omdat hij zich zeer interesseerde voor de Vlaamsche en Brabantsche kunst.

In 1916 kruist Jo Koster Sári Góth's levensbaan, die, haar talent speurend, haar aan het teekenen bracht. Van haar leerde Sári Góth vooral het-zich-kunnen-verdiepen in de détails, zelfs in het kleinste en allergeeringste en bovendien om daarin het eigen schoon te ontdekken en lief te hebben.

Zoo zag ik eens op een bezoek bij Mejuffrouw Góth haar oude teekeningen, die zij onder leiding van Jo Koster maakte. Behalve de vaste lijn en het mooie contour, dat haar werk altijd eigen is gebleven, trof mij de karakteristieke opmerkingen van haar leermeesteres, zooals:

„niet meer schematisch 'n potje teekenen, maar *dit potje!*”

of:

„je moet zien hoe lijnen elkaar de hand geven en vol rythme een reidans doen.”

Zulke principes zijn haar altijd bijgebleven, en zij vertelt zelf, hoe die thans nog steeds haar oeuvre beïnvloeden.

1918—1919 bezocht Sári Góth de teekenacademie te 's-Gravenhage. Daar werd den eigenlijken grondslag van haar volgend kunstenaarsleven gelegd. Dit waren jaren van noeste vlijt en schoolsche studie.

Nadat zij de academie verlaten had, vervolgde zij haar arbeid te

München, waar zij het eerste jaar werkte onder leiding van Hans Hofman. Daarna begaf zij zich naar Parijs, waar zij de lessen van André Lothe volgde. Deze beide leermeesters droegen elk op eigen wijze er veel toe bij om de jonge artieste haar eigen persoonlijkheid te leeren ontdekken en daarenboven zich langzamerhand geheel te bevrijden van het schoolsche en conventionele, dat de academische vorming altijd met zich brengt.

De welverdiende vakantie, die telkenjare met de zomermaanden weer aanbreekt, bracht Sári terug onder moeders vleugelen. Haar ouders woonden destijds in de Zeeuwsche badplaats Domburg, die de eer genoot om onder meer artisten ook Neerland's grooten meester Jan Toorop te huisvesten.

Al spoedig ontstond er hechte vriendschap tusschen den grooten man en het jonge begaafde meisje. Hij toonde weldra veel belangstelling in haar arbeid. Zoo werd het gewoonte dat Sári telkenmale als haar teekening voltooid was, daarmede naar haar vaderlijken vriend stapte om het aan zijn oordeel te onderwerpen. De gulle, animeerende wijze, waarop Toorop zijn opbouwende kritiek gaf aan de jeugdige kunstenaressen, heeft haar niet alleen het noodige zelfvertrouwen gegeven, maar ook een stempel gedrukt op haar vorming, die vooral in de eerste jaren zeer merkbaar werd, maar die allengs vervaagde, naarmate haar eigen persoonlijkheid zich sterker deed gevoelen.

Toorop had te Domburg een kleine expositiezaal laten bouwen, waar elk jaar weer in het zomerseizoen de schilders, die op het eiland Walcheren werkten, gelegenheid geboden werd hun schilderijen ten toon te stellen.

Hoe groot was Sári's verbazing, toen haar oude vriend ook haar teekeningen daar een plaats waardig keurde. Een verbazing, die haar culminatiepunt bereikte, toen haar studie van een kraai, niet alleen een eervolle vermelding kreeg, maar bovendien door den

burgemeester van Domburg, den heer L. J. van Voorthuyzen, werd aangekocht voor zijn verzameling.

Na dit debut, dat met zulk succes bekroond werd, volgde in 1924 een tentoonstelling bij Esher en Surrey in Den Haag, waar haar oeuvre met dat van haar vader de drie zalen vulden, waar zij den lof van onze beste kunstcritici oogstte.

Laat mij mogen citeeren de woorden, die o.a. Frits Lapidoth de jonge kunstenaar en haar arbeid heeft gewijd:

„Sári Góth is een jonge schilderes met een toekomst! — Zij laat „nog weinig zien, maar dat weinige bevat veel aan beloften en er is „reeds veel bij, dat de aandacht waard is.

„Ik zie in haar een geboren schilderes en een teekenaarster met „meer dan alledaagsch talent..... En wat ik waardeer is de zeer „gelukkige wedergave van gelaatsuitdrukking, het prettige, flinke, „besliste van omtrekken: zoo'n contourlijn trekt dit jonge meisje zoo „zeker en zoo treffend gevoelig, dat men er haar een kleine in- „correctie gaarne om vergeeft.”

Ook R. W. P. de Vries geeft haar dien lof:

„Haar werk kenmerkt zich door een voorliefde voor de lijn, voor „de contour, het zuiver teekenachtige.”

Ja juist, dat is het wat ieder, die er oog voor heeft, zoo treft, de groote waarde van de lijn, die zoo zuiver, zoo gevoelig en zoo vast door deze schilderes gegeven wordt en ook dit dat zij met zoo min mogelijk materiaal zoo bijzonder veel weet te bereiken; hier en daar de contourlijn wat scherper getrokken of haast niet opvallend, ietwat pastelkrijt: het roze van het wangetje, het goudblond van het haar, het blauw van het jurkje even aangevend, hetgeen 't geheel een voornaam cachet geeft en door het suggestieve dat van haar werk uitgaat, u 't al doet zien, zooals zij 't zelf zag.

Deze vorm van haar kunst geeft iets zeer subtiels en vaak iets etherisch aan haar werk, en dat vindt m.i. zijn hoogtepunt in haar kinderportretten, waaraan zij de laatste jaren haar talent wijdt.

Zien wij in 1927 in de kunstzaal Buffa te Amsterdam het kinderportret reeds een groote plaats innemen, een paar jaar later in de expositiezaal Vecht, zien wij, dat haar talent al meer dien kant uit gaat. Daar hingen vele kinderportretten, die van wanden van particuliere huizen vriendelijk voor deze gelegenheid waren afgestaan. Eenige van die, zooals b.v. Het jongetje met den beer, en de meeste babyportretten, worden in dit boek gereproduceerd. Deze contereitsels zijn gedaan met vaste teekenhands en met een zuiverheid van lijn, die altijd weer de groote charme van haar werk uitmaken. En dat komt, omdat de artiste daarin weergeeft, hoe zij de kinderziel aanvoelt. Nergens wordt in deze portretjes geweld gedaan aan de natuurlijke lieftalligheid van het kinderleven. Gelaat, houding, naïeve gebaartjes van mollige handjes- en voetbewegen, worden aanvaard, juist zooals ze zijn, en aandachtig weergegeven, omdat Sári Góth er de schoonheid van voelt. Van dat zuiver leven, dat nog niet werd ontluisterd en dat van pose noch verheimelijken afweet.

Niemand in Holland kan zoo mooi de spiegels van de kinderziel die klaarheid en reinheid van expressie geven, als zij, die zich dit pas ontloken zieleven, als goede kinderpsychologe, tot studie maakt en doorgrond heeft.

Doch 't is niet alleen in die heldere kijkers, doch in 't geheel, dat Sári Góth tot uiting weet te brengen de eigenheid van het nog sluimerende karakter. En 't is alsof in hetgeen zij tot expressie brengt, een profetie ligt voor de toekomst.

Misschien leert men nergens beter dan door haar portretten, dat inderdaad ieder kind weer geheel verschillend is van alle anderen.

Om dit te kunnen bereiken op een wijze, zooals mejuffrouw Góth gedaan heeft, moet zij wel intens mee kunnen leven met elk kind, dat zij teekent. En kind met de kinderen kunnen zijn.

En dat zij dit ook inderdaad is, merken de kleine modellen wel het best, die zij de uren van saai poseeren, die zij als kind zoo moeilijk vond, weet te besparen. Kinderen, die zij schildert, vinden het altijd

„reuze” om naar het atelier van tante Sári te gaan. Daar worden spelletjes gespeeld, mooie boeiende verhalen verteld, waarvan de fantastische Hongaarsche sprookjes onvergetelijk blijken te zijn.

Op die wijze weet zij op het kindergezicht juist die uitdrukking te tooveren, die zij vereeuwigen wil. De meeste kinderen zijn zoo verdiept in hun spel of in 't verhaal dat verteld wordt, dat zij er niet het minste besef van hebben, dat zij het voorwerp zijn van studie.

Een alleraardigst voorbeeld vertelde mejuffrouw Góth mij de laatste keer, dat ik haar bezocht van „Het jongetje met het hondje”.

Aan het einde van den morgen werd „Het jongetje met het hondje” gehaald om naar huis te gaan. Toen hij tante Sári goeden dag zeide, vroeg hij even te mogen zien, wat tante toch wel geteekend had. Met groote teleurstelling riep hij driftig uit: „O, tante, niet meer leelijke kinkies teekenen, maar auto's en spoor en stoombooten maken voor Johan. Zal tante dat doen?”

Op deze wijze heeft Sári Góth dan ook die volkomenheid van weergave in haar kinderportretten weten te bereiken van de groote bekoring die er uitgaat van het naïeve, ongekunsteld natuurlijke, dat de groote charme is van het jonge leven en dat bij een ieder de ware waardeering zal vinden.

Wij mogen de uitgevers Bosch & Keuning dan ook gelukkig prijzen om de keuze der novellisten, die bij de lezeressen van „De Jonge Vrouw” reeds oude bekenden en goede vrienden zijn geworden, en die in het uitnemend geslaagde boek *Waar Kinderen Wonen* ons getoond hebben, dat wij ook ditmaal iets zeer goeds mogen verwachten. Maar niet minder geldt onze lof de keuze, die zij deden om dit boek te illustreeren met Sári Góth's kinderportretten. Zij hebben voorzeker daardoor een ieder die dit Jubileum-boek ontvangt een waar genot bereid en de kunstwaarde er van zeer verhoogd.

C. M. E. KUYPER.

EDIE TWO

5 JAAR

ANGELIQUE

OND 5 JAAR

SARI GOTH 16 APRIL 1929.

SAR. GUTH MARY 1922

